

Role of Social Capital in the Employability of Agricultural Students: Case of Agricultural and Natural Resources University College, University of Tehran

YOUSEF HEDJAZI*1, HESAMEDIN GHOLAMI2,

SEYYED MAHMOUD HOSSEINI3, AHMAD REZVANFAR4

1, 3, 4, Professors in Department of Agricultural Extension & Education, University of Tehran, Karaj, Iran

2, Ph.D. student in Department of Agricultural Extension and Education, University of Tehran, Karaj, Iran

(Received: Apr. 17, 2017- Accepted: Sep, 17, 2018)

ABSTRACT

Given to the importance of employability as an indicator of higher education quality and social capital as a key factor for this system efficiency, examining the relationship of these variables is necessary. Thus, the main purpose of this study was to investigate the role of social capital dimensions in employability of agricultural students of agricultural and natural resources University College, university of Tehran. The statistical population of this research was consisted of all agricultural majors' senior and junior students of agricultural and natural resources university college, university of Tehran (N=715). The sample size was calculated by Cochran formula (n=190) accessed through proportional stratified random sampling method. Data were collected by a questionnaire including demographic characteristics and two main variables i.e. employability and social capital. In order to investigate the validity, reliability, fitness of latent variables and test of conceptual model, structural equation modeling (SEM) with LISREL^{8.80} software was used. Results of confirmatory factor analysis (CFA) confirmed the validity and reliability latent variables. Results of structural equation modeling showed that five dimensions of social capital i.e. Social values, Social trust, Social networks, Social cohesiveness, Social participation, Sharing knowledge, Social Communication had positive significant effect on the employability of surveyed students.

Keywords: Employment, Social networks, Unemployment, Employability, Employable.

نقش سرمایه اجتماعی در اشتغال‌پذیری دانشجویان رشته‌های کشاورزی: مورد مطالعه؛ پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران

سید یوسف حجازی^{۱*}، حسام الدین غلامی^۲، سید محمود حسینی^۳، احمد رضوانفر^۴
 ۱، ۳، ۴، استادان گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی، دانشگاه تهران، کرج، ایران
 ۲، دانشجوی دکتری گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی، دانشگاه تهران، کرج، ایران
 (تاریخ دریافت: ۹۶/۱/۲۸ - تاریخ تصویب: ۹۷/۶/۲۶)

چکیده

با توجه به اهمیت اشتغال‌پذیری دانش‌آموختگان به عنوان شاخصی از کیفیت آموزش عالی و همچنین سرمایه اجتماعی به عنوان متغیری کلیدی در کارایی این نظام، بررسی رابطه این دو متغیر ضروری به نظر می‌رسد. بنابراین، هدف کلی این پژوهش، بررسی نقش ابعاد سرمایه اجتماعی در میزان اشتغال‌پذیری دانشجویان رشته‌های کشاورزی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران است. جامعه آماری پژوهش، دانشجویان سال سوم و چهارم رشته‌های کشاورزی این پردیس است ($N = 715$)، که ۱۹۰ نفر از آنان ($n = 190$) با استفاده از فرمول کوکران به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی با انتساب متناسب برای مطالعه انتخاب شدند. داده‌ها از طریق پرسشنامه‌ای متشکل از سه بخش ویژگی‌های فردی و دو متغیر اصلی اشتغال‌پذیری و سرمایه اجتماعی، گردآوری شد. به منظور بررسی روایی و پایایی متغیرهای نهفته و آزمون مدل مفهومی پژوهش از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری با به‌کارگیری نرم‌افزار LISREL 8.80 استفاده شد. نتایج تحلیل عاملی تأییدی (CFA)، روایی و پایایی متغیرهای نهفته پژوهش را تأیید کرد. نتایج مدل ساختاری پژوهش نشان داد که پنج بعد از ابعاد هفت‌گانه سرمایه اجتماعی یعنی ارزش‌های اجتماعی، عضویت در شبکه‌های اجتماعی، انسجام اجتماعی، مشارکت اجتماعی و تبادل دانش، تأثیر مثبت و معنی‌داری بر اشتغال‌پذیری دانشجویان مورد مطالعه داشته است.

واژه‌های کلیدی: اشتغال، شبکه‌های اجتماعی، بیکاری، قابلیت اشتغال، سرمایه اجتماعی.

مقدمه

برای «دنیای کار» یا عدم اشتغال‌پذیری ایشان، انتقادهای شدیدی از سوی کارفرمایان به نظام آموزش عالی وارد می‌شود (Pillai et al., 2012). از دهه ۹۰ میلادی به این سو موفقیت شغلی دانش‌آموختگان به عنوان شاخصی از کیفیت آموزش عالی مورد توجه قرار گرفت و از آن زمان، دانشگاه‌ها تمایل بیشتری به پاسخ‌گویی به نیازهای بازار کار داشته‌اند (Cai, 2012).

با وجود اینکه یکی از کارکردهای اساسی آموزش عالی، پرورش افراد برای برآوردن نیازهای بازار کار است (Cai, 2012) نظام‌های آموزشی به اندازه‌ی کافی نیازهای نوین جوامع را برآورده نمی‌کنند (Maclean & Ordonez, 2007) رابطه بین آموزش عالی و دنیای کار از حالت آرمانی فاصله دارد (Crossman & Clarke, 2010) از این‌رو، به دلیل نآمادگی دانش‌آموختگان

یکی از متغیرهای مؤثر بر اشتغال‌پذیری افراد، سرمایه اجتماعی آنان است (Fugate et al., 2004).

ارائه تعریفی موجز و جامع برای مفهوم اشتغال‌پذیری چالش‌برانگیز است (Lees, 2002)؛ تعریفی که مبنای این پژوهش بوده تعریف Pool & Sewell (2007) است یعنی: «داشتن مجموعه‌ای از مهارت‌ها، دانش، درک و ویژگی‌های فردی که احتمال انتخاب و کسب مشاغلی که فرد در آنها می‌تواند راضی و موفق باشد را افزایش می‌دهد».

در سال‌های گذشته، مدل‌هایی برای تبیین اشتغال‌پذیری و ابعاد آن ارائه شده است. از جمله این مدل‌ها می‌توان به Hillage & Pollard (1998) اشاره کرد که متشکل از «دارایی اشتغال‌پذیری»^۱، «به کارگیری»^۲، «ارائه»^۳ (در رابطه با گرفتن شغل) و «مسائل زمینه‌ای» است. Knight & York (2002)، مدل یوسم^۴ را پیشنهاد داده‌اند که شامل «درک»، «مهارت»، «باورهای کارآمدی» و «فراشناخت» است. همچنین مدل آموزش شغلی دات^۵، دارای چهار مؤلفه «مهارت‌های تصمیم‌گیری»؛ «آگاهی از فرصت‌های کاری»؛ «یادگیری انتقالی» (جستجوی شغل و مهارت‌های معرفی خود) و «خودآگاهی» است (Watts, 2006). Pool & Sewell (2007) مدلی در زمینه اشتغال‌پذیری ارائه کرده‌اند. این مدل با توجه به سادگی و در عین حال تدوین آن برای محیط‌های آموزش دانشگاهی، مبنای این پژوهش برای اندازه‌گیری اشتغال‌پذیری قرار گرفته است. این مدل دارای پنج بعد، شامل «دانش و مهارت و درک مربوط به رشته تحصیلی»، «مهارت‌های عمومی»، «تجربه کار و زندگی»، «یادگیری توسعه شغلی»^۶ و «هوش هیجانی» است. منظور از مهارت‌های عمومی در این مدل، مهارت‌هایی است که به‌گونه‌ای بالقوه در گستره وسیعی از مشاغل به کار می‌آیند و مورد نیاز کارفرمایان گوناگون هستند. مؤلفه‌های مهارت‌های عمومی که در این مدل از

امروزه بیکاری دانش‌آموختگان، مسأله‌ای جهانی است (Pillai et al., 2011). در ایران نیز رشد آموزش عالی (Nomi Khalajan et al., 2011) و کوچک‌سازی دولت به عنوان مرکز سنتی جذب دانش‌آموختگان کشاورزی (Hosseini et al., 2008)؛ باعث افزایش بیکاری دانش‌آموختگان شده است. به گونه‌ای که بر اساس آمار سال ۱۳۸۵، ۲۸ درصد از دانش‌آموختگان رشته‌های کشاورزی بیکار هستند که بیش از دو برابر نرخ بیکاری کل دانش‌آموختگان (۱۳ درصد) است (Khosravipour & Soleimanpour, 2011). افزون بر این، تغییرات فزاینده‌ای مانند جهانی‌سازی و بین‌المللی شدن فضای کسب و کار، از بین رفتن بسیاری از مشاغل، تغییر شرایط استخدام سنتی و کهنه شدن سریع دانش، باعث افزایش بی‌ثباتی در بازار کار و نامشخص‌تر شدن نیازهای کارفرمایان شده است (Cai, 2012). از سوی دیگر، گستردگی و گوناگونی بسیار در فعالیت‌های کشاورزی (Wallace, 1997) و ماهیت پیچیده این بخش، از جمله بین رشته‌ای بودن و زمینه خاص فرهنگی، اجتماعی و سیاسی آن ایجاب می‌کند که دانش‌آموختگان آن، دارای قابلیت‌های پویا و منتقدانه فکری و عملی در رویارویی با مسائل باشند (Shahbazi, 2006). با وجود اهمیت عوامل محیطی، بسیاری از پژوهشگران، عوامل درونی نظام آموزش عالی کشاورزی را در مسأله بیکاری دانش‌آموختگان دخیل دانسته و بویژه بر عدم هم‌خوانی میان صلاحیت‌های دانش‌آموختگان و نیازهای بازار کار تأکید کرده‌اند (Mirshkari, 2006; Yaghoobi, et al., 2006; Shahbazi, & Ali-beigi, 2006; Zamani & Azizi, 2011; Khosravipour & Soleimanpour, 2011; Alibaygi & Barani, 2012).

اگر اشتغال‌پذیری را یکی از اهداف آموزشی در نظر بگیریم؛ Etchevery (2001) معتقد است که دانشجویان نظام آموزش عالی از سه نوع سرمایه برای نیل به اهداف آموزشی برخوردارند که عبارتند از: سرمایه مالی، سرمایه انسانی، و سرمایه اجتماعی. به همین دلیل بر ضرورت به رسمیت شناختن سرمایه اجتماعی فراگیران تأکید شده است (Eng, 2009; Kim & Schneider, 2005; Prado, 2009; Schlee et al., 2009; Tramonte & Willms, 2009; Shiri et al., 2013). به سخن دیگر می‌توان گفت

1- Employability assets

2 - Deployment

3 - presentation

4 - USEM

5 - DOT

6 - Career development learning

آن سخن به میان می‌آید، دربرگیرنده‌ی موارد زیر می‌شود:

خلاقیت؛

انعطاف‌پذیری؛

تمایل به یادگیری؛

توانایی کار مستقل؛

کار گروهی؛

توانایی مدیریت دیگران؛

توانایی کار تحت فشار؛

ارتباط شفاهی و نوشتاری؛

حساب؛

توجه به جزئیات؛

مدیریت زمان؛

پذیرش مسئولیت و تصمیم‌گیری؛

توانایی برنامه‌ریزی، هماهنگی و سازماندهی؛

توانایی بهره‌گیری از فن‌آوری‌های نو (Pool &

Sewell, 2007).

همچنین آگاهی تجاری^۱ و «مهارت‌های کسب و کار» نیز که عبارت از مهارت‌های ابتکار، حل مسأله، شناسایی و کار بر روی فرصت‌ها، رهبری، کاردانی و واکنش به چالش‌ها است (Sewell & Pool, 2010b) از دیگر مهارت‌های عمومی هستند.

پژوهش‌های زیادی نشان می‌دهد که کارفرمایان برای تجارب کاری ارزش زیادی قائل هستند و دانش آموختگان دارای تجربه کاری امید بیشتری برای استخدام دارند (Pool & Sewell, 2007).

یادگیری توسعه شغلی برای افزایش احتمال موفقیت و رضایت شغلی مهم است. این عامل به دانشجویان در خودآگاهی بیشتر، شناخت عمیق علائق شغلی، و شناسایی فرصت‌های بازار کار کمک می‌کند و باعث می‌شود، تصمیمات سنجیده‌ای درباره شغل خود بگیرند (Pool & Sewell, 2007). یادگیری توسعه شغلی با هویت شغلی در مدل Fugate et al. (2004) قابل مقایسه است. این مؤلفه نقشی راهبردی و در عین حال برانگیزاننده برای تعیین مسیر شغلی و موفقیت در آن بر عهده دارد.

هوش هیجانی به معنای ظرفیت شناخت احساسات خود و دیگران، به منظور ایجاد انگیزش در خود و مدیریت احساسات شخصی در رابطه با دیگران است. تقویت این مؤلفه باعث افزایش فرصت‌های شغلی مبتنی بر سروکار داشتن با مردم می‌شود. هوش هیجانی، یک ویژگی قابل آموزش است. این مدل، کیرادج^۲ نامیده شد است (Pool & Sewell, 2007).

با توجه به اینکه هدف اصلی این پژوهش بررسی رابطه اشتغال‌پذیری و سرمایه اجتماعی است در ادامه به بررسی ابعاد سرمایه اجتماعی پرداخته خواهد شد. سرمایه اجتماعی^۳ وجوه گوناگون سازمان اجتماعی نظیر اعتماد، هنجارهای جمعی و شبکه‌های انسانی را در بر می‌گیرد (Putnam, 1995). پیوندها و ارتباطات موجود میان اعضای یک شبکه به‌عنوان منابع با ارزش مورد توجه قرار می‌گیرد و با خلق هنجارها و اعتماد متقابل موجب تحقق اهداف اعضا می‌شود (Shiri et al., 2013). سرمایه اجتماعی جزو ماهیت شبکه‌های اجتماعی است (Fugate, 2004). به عبارت دیگر، سرمایه اجتماعی به منابع قابل دسترس در درون ساختارهای اجتماعی نظیر اعتماد، هنجارها و ارزش‌های اجتماعی، ارتباطات اجتماعی و اهداف مشترک که افراد را برای انجام اقدامی جمعی آماده می‌کند، اشاره دارد و در زمره منافع ناشی از روابط اجتماعی در سازمان‌های رسمی و غیر رسمی است (Kavachi, 2001).

سرمایه اجتماعی دربرگیرنده ویژگی‌های گوناگونی مانند اعتماد، ارزش‌ها و رفتارهای مشترک، ارتباطات، همکاری، تعهد متقابل، شناخت متقابل، و شبکه‌ها است (Vilanova & Josa, 2003). سرمایه اجتماعی فراگیران که تا حدی در نظام‌های آموزشی شکل می‌گیرد، در موفقیت آموزشی ایشان، به خوبی اثرگذار است (Putnam, 2000). پژوهش‌های سازمانی اخیر نشان داده‌اند که حدود هفتاد درصد یادگیری در نظام‌های آموزشی از راه ارتباطات و تعامل‌های غیررسمی به دست می‌آید (Sharepour, 2005). بنابراین دانشجویانی که دارای سرمایه اجتماعی بیش‌تری هستند

دست آورند (Smith, 2010). بنابراین به نظر می‌رسد که ارتباط مستقیم و مثبتی بین اشتغال‌پذیری افراد و میزان سرمایه اجتماعی آنان یا به طور خاص میزان عضویت آنان در شبکه‌های اجتماعی وجود دارد. از سوی دیگر، چنین رابطه مثبت و مستقیمی، میان اشتغال-پذیری افراد و میزان مشارکت اجتماعی (که خود، معمولاً، به شکلی در شبکه‌های اجتماعی صورت می‌گیرد) یا ارتباطات اجتماعی نیز قابل پیش‌بینی است. اما این نکته که آیا چنین رابطه‌ای به ابعاد دیگر سرمایه اجتماعی مانند ارزش‌های اجتماعی و انسجام اجتماعی قابل تعمیم است یا خیر، تا حدودی جای تأمل است. از سوی دیگر، اگر چه این رابطه برای افرادی که در حال حاضر در بازار کار هستند مانند کارمندان، کارگران و یا کارجویان، به‌طور کامل، مصداق دارد، اما شاید، اشتغال‌پذیری دانشجویان، به لحاظ ماهیت، اندکی با اشتغال‌پذیری گروه‌های مورد اشاره متفاوت باشد. زیرا در مورد دانشجویان، چنان که گفته شد، بیشتر، حالتی بالقوه مورد نظر است که در حقیقت داشتن برخی ویژگی‌ها، دانش و مهارت‌ها است. بنابراین پرسش اساسی در این‌جا این است که آیا سرمایه اجتماعی دانشجویان با «کسب مهارت‌ها، دانش و ویژگی‌های مرتبط با اشتغال‌پذیری» مرتبط است؟ در وهله نخست به نظر می‌رسد، دست‌کم برخی ابعاد سرمایه اجتماعی مانند عضویت در شبکه‌های اجتماعی، مشارکت اجتماعی، تبادل دانش و اطلاعات و ارتباطات اجتماعی با کسب چنین ویژگی‌هایی مرتبط باشد ولی در برخی ابعاد دیگر سرمایه اجتماعی مانند ارزش‌های اجتماعی، انسجام اجتماعی و اعتماد اجتماعی در بعد نظری هم، این ارتباط قدری مبهم‌تر به نظر می‌رسد. از سوی دیگر بخشی از ادبیات پژوهشی مربوط به اشتغال‌پذیری جهان که به اشتغال‌پذیری دانشجویان دانشگاه‌ها مرتبط است بیشتر شامل آثار توصیفی یا مطالعات موردی است و ادبیات تجربی آن چندان غنی نیست (Rothwell, et al., 2009). همچنین اگرچه مسأله اشتغال از دیرباز مورد توجه پژوهش‌گران کشور قرار گرفته است؛ پژوهش‌های اندکی به عنوان مثال (Alibaygi et al., 2013) در چارچوب ادبیات «اشتغال‌پذیری» فارغ‌التحصیلان انجام گرفته است. لذا، با توجه به خلاء موجود در بررسی رابطه

در دست‌یابی به اهداف آموزشی، موفقیت بیشتری کسب می‌کنند (Pishghadam & Zabihi, 2011). در این راستا، بسیاری از پژوهشگران از جمله (Field, 2003; Bankston, 2004; Shiri et al, 2013)، به مطالعه سرمایه اجتماعی در نظام‌های آموزشی و ارتباط آن با پیشرفت و موفقیت تحصیلی فراگیران پرداخته‌اند و با توجه به نتایج خود، اظهار نموده‌اند که توجه به سرمایه اجتماعی و تلاش در جهت ارتقای آن در نظام‌های آموزشی ضروری است. Goddard (2003)، سرمایه اجتماعی را در بر دارنده‌ی سه مؤلفه‌ی شبکه‌های ارتباطی، اعتماد اجتماعی و هنجارها و ارزش‌های اجتماعی در نظر گرفته است و Anne-Marie (2009)، معتقد است سرمایه اجتماعی در بر دارنده مؤلفه‌های اعتماد اجتماعی، شبکه‌های اجتماعی، حمایت اجتماعی، تبادل دانش و اطلاعات است.

در زمینه ارتباط سرمایه اجتماعی و اشتغال‌پذیری دانشجویان، تا آنجا که بررسی‌های این پژوهش نشان داده است، مطالعه تجربی وجود ندارد اما در بعد نظری Fugate et al. (2004)، در تحلیل اشتغال‌پذیری افراد و ابعاد آن پیشنهاد می‌کنند که اشتغال‌پذیری سازه‌ای روانی - اجتماعی است که ناشی از وجود سه بعد هویت شغلی، سازگاری فردی و سرمایه اجتماعی و انسانی است. آن‌ها استدلال می‌کنند که این سه بعد، عوامل مؤثر بر اشتغال‌پذیری هستند و توانایی فرد برای شناسایی و تحقق فرصت‌های شغلی (یعنی اشتغال‌پذیری) تا حد زیادی تحت تأثیر سرمایه اجتماعی است. به این شکل که سرمایه اجتماعی از طریق شبکه‌ها، به اشخاص اطلاعات و اعتبار اعطاء می‌کند و این‌ها به سهم خود باعث دسترسی به فرصت‌های شغلی می‌شوند. به عنوان نمونه، سرمایه اجتماعی به افراد کمک می‌کند علاوه بر شبکه‌ی رسمی از شبکه‌های غیر رسمی نیز برای کارایی استفاده کنند (Fugate et al., 2004). از سوی دیگر شبکه‌سازی با افراد و در انجمن‌های حرفه‌ای، شیوه‌ای مرسوم برای رشد مهارت فنی افراد است. شبکه‌سازی، معمولاً، به عنوان ابزاری برای گردش اطلاعات کارایی در نظر گرفته می‌شود. گاه، سرمایه اجتماعی (به‌ویژه، شبکه‌سازی) باعث می‌شود افراد مشارکتی فراتر از سرمایه انسانی (دانش و مهارت) خود به

اشتغال‌پذیری دانشجویان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

۴- بین میزان انسجام اجتماعی و اشتغال‌پذیری دانشجویان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

۵- بین مشارکت اجتماعی و اشتغال‌پذیری دانشجویان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

۶- بین میزان تبادل اجتماعی و اشتغال‌پذیری دانشجویان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

۷- بین ارتباطات اجتماعی و اشتغال‌پذیری دانشجویان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

اشتغال‌پذیری دانشجویان و از جمله دانشجویان رشته‌های کشاورزی با سرمایه اجتماعی، این پژوهش طراحی و اجرا شد.

بر این اساس فرضیات زیر تدوین شد:

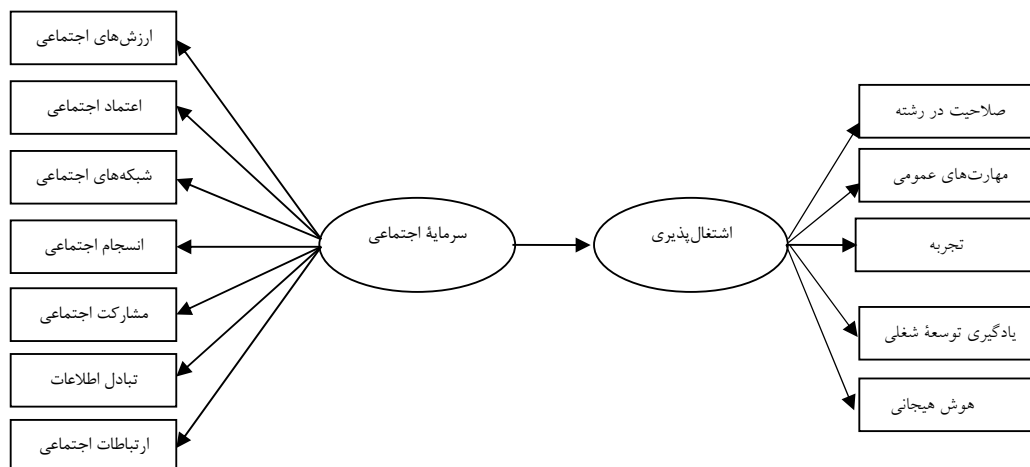
۱- بین ارزش‌های اجتماعی و اشتغال‌پذیری

دانشجویان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

۲- بین میزان اعتماد اجتماعی و اشتغال‌پذیری

دانشجویان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

۳- بین میزان عضویت در شبکه‌های اجتماعی و

شکل ۱- چارچوب مفهومی پژوهش

اجتماعی با ۷ مؤلفه و ۲۸ گویه در قالب طیف لیکرت بود که بر اساس دیدگاه‌های نظری؛ (Vilanova & Josa, 2003; Baker, 2003; Kavachi, 2001; Putnam, 1995)، در باب سرمایه اجتماعی طراحی و تدوین گردید. متغیر وابسته پژوهش، اشتغال‌پذیری دانشجویان بود که برای سنجش آن از مدل مفهومی Pool & Sewell, 2007) استفاده شد. اجزای اصلی اشتغال‌پذیری دانشجویان در این مدل چنان که توضیح داده شد؛ شامل دانش و مهارت و درک مربوط به رشته تحصیلی، مهارت‌های عمومی، تجربه (کار و زندگی)، یادگیری توسعه شغلی و هوش هیجانی است که برای اندازه‌گیری اشتغال‌پذیری مورد استفاده قرار گرفت. همچنین بر اساس این مدل، پروفایلی در دانشگاه لانکاشایر مرکزی^۱

مواد و روش‌ها

این پژوهش به لحاظ هدف، از نوع پژوهش‌های کاربردی است که به روش علی-ارتباطی انجام گرفته است و از انواع تحلیل‌های ماتریس کوواریانس-واریانس محسوب می‌شود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانشجویان سال سوم و چهارم کارشناسی رشته‌های کشاورزی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران است که بر اساس آمار اداره آموزش ۷۱۵ نفر بودند. با استفاده از فرمول کوکران، ۱۹۰ نفر از آنان به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای با انتساب متناسب (متناسب با رشته تحصیلی) برای مطالعه انتخاب شدند. ابزار اصلی پژوهش، پرسشنامه‌ای متشکل از سه بخش شامل ویژگی‌های فردی، مؤلفه‌های اشتغال‌پذیری و سرمایه اجتماعی بود. متغیر مستقل پژوهش سرمایه

باغبانی (فضای سبز و باغبانی)، ۱۵ نفر (۷/۹ درصد) در رشته ترویج و آموزش کشاورزی، ۲۵ نفر (۱۳/۲ درصد) در رشته ماشین‌های کشاورزی (مکانیک و مکانیزاسیون)، ۲۶ نفر (۱۳/۷ درصد) زراعت و اصلاح نباتات، ۱۷ نفر (۸/۹ درصد) در رشته خاک‌شناسی، ۱۳ نفر (۶/۸ درصد) در رشته گیاه‌پزشکی، ۲۱ نفر (۱۱/۱ درصد) در رشته علوم دامی و ۱۲ نفر (۶/۳ درصد) در رشته صنایع غذایی مشغول به تحصیل بودند. میانگین کل نمره اشتغال‌پذیری دانشجویان اندکی بالاتر از حد متوسط یعنی ۳/۴۵ با انحراف معیار ۰/۵۰۸ بود. میانگین کل نمره سرمایه اجتماعی دانشجویان ۳/۲۰ با انحراف معیار ۰/۵۱۶ بود.

ارزیابی مدل اندازه‌گیری پژوهش

در پژوهش حاضر به منظور ارزیابی مدل اندازه‌گیری متغیرهای نهفته (سازه‌ها) پژوهش از تحلیل عاملی تأییدی (CFA) استفاده شد. مدل اندازه‌گیری متغیرهای نهفته پژوهش با نمایش بارهای عاملی استاندارد شده (پس از انجام اصلاحات) و شاخص‌های برازندگی (مدل ۲) و مقدار t و شاخص‌های روایی و پایایی متغیرهای نهفته پژوهش (جدول ۳) به دست آمد. با توجه به مقدار گزارش شده شاخص‌های برازندگی (مدل ۲)، مشاهده می‌شود که داده‌ها از لحاظ آماری با ساختار عاملی و زیربنای نظری چهار متغیر نهفته پژوهش سازگاری دارند. بنابراین، متغیرهای نهفته (سازه‌های) پژوهش از برازش مناسبی برخوردارند و این بیانگر همسو بودن نشانگرها با سازه‌های نظری پژوهش است. همچنین، با توجه به نتایج ارائه شده در جدول ۳، مشاهده می‌شود که مقدار t تمامی ضرایب مسیر بین نشانگرها و متغیرهای نهفته پژوهش بالاتر از ۱/۹۶ می‌باشند و برای تمام متغیرهای نهفته (سازه) پژوهش مقادیر مناسبی شاخص‌های α ، CR و AVE از مقادیر مناسبی برخوردارند. بنابراین، می‌توان اظهار کرد که تمامی نشانگرهای انتخابی برای سنجش متغیرهای نهفته (سازه‌ها) پژوهش، یعنی سرمایه اجتماعی و اشتغال‌پذیری مورد تأیید است.

توسط همین محققان طراحی شده است و برای اندازه‌گیری اشتغال‌پذیری دانشجویان به کار می‌رود (Pool & Sewell, 2010a). گویه‌های این پروفایل ترجمه و با برخی تغییرات جزئی برای اندازه‌گیری مؤلفه‌های اشتغال‌پذیری مورد استفاده قرار گرفت. روایی مقیاس‌های اشتغال‌پذیری و سرمایه اجتماعی توسط پانل متخصصان (شامل برخی استادان رشته ترویج و آموزش کشاورزی) و محاسبه روایی سازه و پایایی آن با محاسبه پایایی ترکیبی و ضریب آلفای کرونباخ تأیید گردید (جدول ۳). جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی از نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۱ و LISREL نسخه ۸/۸ استفاده شد. مدل‌سازی معادلات ساختاری که در این پژوهش برای بررسی نقش سرمایه اجتماعی در اشتغال‌پذیری دانشجویان بهره گرفته شده است؛ رویکردی است که شامل دو مرحله، یعنی مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری می‌باشد (Anderson & Gerbing, 1988). در مرحله اول، یعنی مدل اندازه‌گیری به بررسی روایی (اعتبار) و پایایی (اعتماد) متغیرهای نهفته پژوهش با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی (CFA) پرداخته می‌شود. در این مرحله از مقدار t و روایی سازه (AVE) برای بررسی روایی و از پایایی ترکیبی (CR) و ضریب آلفای کرونباخ (α) برای بررسی پایایی ابزارهای اندازه‌گیری استفاده می‌شود. روایی و پایایی بخش‌های گوناگون پرسشنامه این پژوهش، در حد مناسبی بود (جدول ۱). در مرحله دوم، توسط مدل ساختاری به ارزیابی فرضیه‌ها در مورد روابط بین متغیرهای نهفته (سازه‌ها) پژوهش پرداخته می‌شود.

نتایج و بحث

ویژگی‌های فردی

براساس یافته‌ها، میانگین سن دانشجویان مورد مطالعه، ۲۱/۹ سال با انحراف معیار ۱/۱۹۲ بود. از بین پاسخگویان ۴۶ درصد پسر و ۵۳ درصد دختر بودند که ۱۸ نفر (۹/۵ درصد) در رشته آبیاری، ۱۱ نفر (۵/۸ درصد) در رشته اقتصاد، ۳۰ نفر (۱۵/۸ درصد) در رشته

جدول ۱- خلاصه اطلاعات مدل اندازه‌گیری پژوهش

AVE	CR	α	T	خطای	ضریب استاندارد	علامت نشانگر	متغیرهای نهفته
۰/۹۱۱	۰/۹۴۵	۰/۷۴	---	۰/۰۵	۰/۷۲	SE1	ارزش‌های اجتماعی (SV)
			۹/۴۹**	۰/۰۸۶	۰/۸۲	SE2	
۰/۸۵۴	۰/۹۴۵	۰/۷۲	---	۰/۰۵	۰/۶۶	SE5	اعتماد اجتماعی (trust)
			۷/۹۵**	۰/۰۹۸	۰/۷۸	SE6	
			۶/۵۹**	۰/۰۸۹	۰/۵۹	SE7	
۰/۸۱۲	۰/۸۹۵	۰/۶۷	---	۰/۰۵	۰/۶۶	SE11	عضویت در شبکه‌های اجتماعی (net)
			۴/۱۳**	۰/۱۸۱	۰/۷۵	SE12	
۰/۸۸۰	۰/۹۵۶	۰/۷۹	---	۰/۰۵	۰/۷۹	SE14	انسجام اجتماعی (coh)
			۸/۳۷**	۰/۰۹۰	۰/۷۶	SE15	
			۷/۹۰**	۰/۰۸۷	۰/۶۹	SE16	
۰/۹۲۴	۰/۹۷۳	۰/۸۴	---	۰/۰۵	۰/۸۳	SE19	مشارکت اجتماعی (sp)
			۱۴/۳۴**	۰/۰۵۳	۰/۷۷	SE20	
			۱۵/۰۴**	۰/۰۵۲	۰/۷۹	SE21	
۰/۸۶۵	۰/۹۵۰	۰/۸۰	---	۰/۰۵	۰/۷۵	SE22	تبادل دانش (sk)
			۷/۰۲**	۰/۱۱۳	۰/۸۰	SE23	
			۶/۷۰**	۰/۱۱۰	۰/۷۴	SE24	
			---	۰/۰۵	۰/۶۶	SE25	
۰/۸۶۲	۰/۹۴۹	۰/۷۳	---	۰/۰۸۶	۰/۷۰	SE26	ارتباطات اجتماعی (sc)
			۸/۰۸**	۰/۰۹۶	۰/۷۳	SE28	
			۷/۵۷**	۰/۰۹۶	۰/۷۳	SE28	
۰/۷۹۹	۰/۹۲۲	۰/۶۴	---	۰/۰۵	۰/۵۹	YA4	یادگیری توسعه شغلی (Ya)
			۵/۳۶**	۰/۱۱۷	۰/۶۳	YA5	
			۵/۳۱**	۰/۱۱۶	۰/۶۲	YA6	
۰/۸۲۸	۰/۹۳۲	۰/۷۳	---	۰/۰۵	۰/۵۲	TA7	تجربه (TA)
			۶/۰۱**	۰/۱۰۱	۰/۶۱	TA8	
			۶/۱۵**	۰/۱۴۳	۰/۸۸	TA9	
۰/۸۵۱	۰/۹۴۵	۰/۷۳	---	۰/۰۵	۰/۶۸	DA10	صلاحیت تخصصی رشته (DA)
			۷/۰۸**	۰/۰۹۳	۰/۶۶	DA11	
			۷/۲۲**	۰/۰۹۴	۰/۶۸	DA12	
۰/۸۰۱	۰/۹۶۶	۰/۷۹	---	۰/۰۵	۰/۶۰	MO14	مهارت‌های عمومی (MO)
			۶/۴۰**	۰/۰۹۳	۰/۶۰	MO15	
			۶/۲۰**	۰/۰۹۳	۰/۵۸	MO16	
			۶/۳۷**	۰/۰۹۴	۰/۶۰	MO17	
			۶/۶۷**	۰/۰۹۵	۰/۶۴	MO18	
			۶/۱۱**	۰/۰۹۳	۰/۵۷	MO22	
			۶/۱۰**	۰/۰۹۱	۰/۵۶	MO26	
۰/۸۳۰	۰/۹۳۵	۰/۶۸	---	۰/۰۵	۰/۷۲	HH1	هوش هیجانی (HH)
			۵/۸۴**	۰/۱۱۴	۰/۶۷	HH2	
			۵/۶۶**	۰/۱۰۲	۰/۵۸	HH3	

** معنی‌داری در سطح ۱ درصد

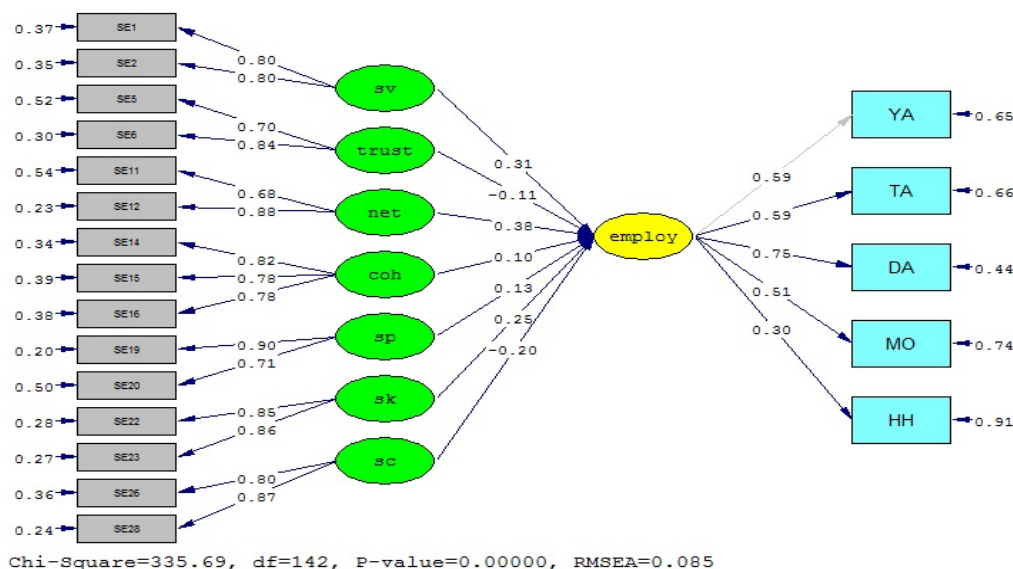
ارزیابی مدل ساختاری پژوهش

پس از تأیید روایی (اعتبار) و پایایی (اعتماد) و برازش مدل اندازه‌گیری متغیرهای نهفته پژوهش توسط تحلیل عاملی تأییدی (CFA)، به منظور بررسی تأثیر ابعاد سرمایه اجتماعی بر اشتغال‌پذیری و آزمون مدل مفهومی پژوهش از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری در قالب تحلیل مسیر استفاده شد. مدل ساختاری روابط بین متغیرهای نهفته پژوهش با نمایش بارهای عاملی استاندارد شده (پس از انجام اصلاحات) و شاخص‌های برازندگی (مدل ۳) و خلاصه اطلاعات تحلیل مسیر اثر متغیرهای نهفته برون‌زای پژوهش (ارزش‌های اجتماعی (sv)، اعتماد اجتماعی (trust)، عضویت در شبکه‌های

اجتماعی (net)، انسجام اجتماعی (coh)، مشارکت اجتماعی (sp)، تبادل دانش (sk)، ارتباطات اجتماعی (sc) بر متغیر نهفته درون‌زای پژوهش، یعنی اشتغال‌پذیری (Employ) دانشجویان مورد مطالعه (جدول ۴) در ادامه نمایش داده شده است.

با توجه به مقدار گزارش شده شاخص‌های برازندگی (مدل ۱)، مشاهده می‌شود که داده‌ها از لحاظ آماری با ساختار عاملی و زیربنای نظری مدل ساختاری متغیرهای نهفته پژوهش سازگاری و توافق دارند. بنابراین، مدل ساختاری متغیرهای نهفته پژوهش از برازش مناسبی برخوردار است.

شکل ۲: مدل ساختاری پژوهش با نمایش بارهای عاملی استاندارد شده و شاخص‌های برازندگی

نتایج ارائه شده در جدول ۳، نشان‌دهنده این است که ضریب مسیر استاندارد شده بین ارزش اجتماعی و اشتغال‌پذیری برابر با ۰/۳۱ است که در سطح یک درصد معنی‌دار می‌باشد ($\gamma = 0.31, t = 6.35$). بنابراین فرضیه شماره ۱ پذیرفته می‌شود. همچنین، نتایج بیانگر این است که ضرایب مسیر استاندارد شده بین اعتماد اجتماعی و اشتغال‌پذیری برابر با ۰/۱۱- است که در سطح یک درصد معنی‌دار می‌باشد ($\gamma = -0.11, t = -2.13$). بنابراین فرضیه شماره ۲ این پژوهش رد می‌شود. این در حالی است که بر اساس نتایج جدول ۳، مشاهده می‌شود که ضرایب مسیر استاندارد شده بین عضویت در شبکه‌های اجتماعی و اشتغال‌پذیری برابر با ۰/۳۸ است که در سطح پنج درصد معنی‌دار می‌باشد ($\gamma = 0.38, t = 14.34$) و فرضیه شماره ۳ پذیرفته می‌شود. همچنین ضرایب مسیر استاندارد شده بین انسجام اجتماعی و اشتغال‌پذیری برابر ۰/۱ است که در سطح یک درصد معنی‌دار است ($\gamma = -0.10, t = 2.09$). این نتایج باعث می‌شود فرضیه شماره ۴ پذیرفته شود. ضرایب مسیر استاندارد شده بین مشارکت اجتماعی و اشتغال‌پذیری برابر ۰/۱۳ است که در سطح یک درصد معنی‌دار است ($\gamma = 0.13, t = 2.95$) و در نتیجه فرضیه شماره ۵ پذیرفته می‌شود. این ضرایب برای تبادل دانش و اشتغال‌پذیری

شاخص‌های کای اسکور (X^2) به درجه آزادی، شاخص برازندگی (GFI)، شاخص نرم‌نشده برازندگی (NNFI)، شاخص برازندگی فزاینده (IFI)، شاخص برازندگی تطبیقی (CFI)، ریشه میانگین مجذور خطای تقریب (RMSEA) و شاخص میانگین مجذور باقی‌مانده‌ها (RMR) برای بررسی برازش مدل استفاده شد. مقدار χ^2 دو به درجه آزادی برابر (۲/۳۶۴) است که نشان‌دهنده برازش مناسب مدل است. مقدار شاخص GFI برابر ۰/۹۵ گزارش شده است و با توجه به اینکه این شاخص در قیاس با شاخص χ^2 دو از اعتبار بالاتری برخوردار است، بنابراین برازش مدل، مناسب ارزیابی می‌شود. ریشه دوم میانگین مجذور پس مانده‌ها، RMR ۰/۲۶ محاسبه شده و نشان‌دهنده تبیین مناسب کوواریانس هاست. مقدار NFI در این پژوهش برابر (۱/۰۰) و مقدار NNFI برابر (۱/۰۸) و مقدار IFI برابر (۱/۰۶) و CFI برابر (۱/۰۰) است که نشان از مناسبت جهت علی مربوط به روابط مدل دارند. شاخص ریشه دوم برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA) ۰/۰۸۵ بود که نشان از کنترل قابل قبول خطای اندازه‌گیری دارد. در بخش آمار توصیفی از فراوانی، درصد معتبر، میانگین و انحراف معیار و در بخش آمار استنباطی از آزمون تحلیل مسیر استفاده شد.

برابر ۰/۲۵ است که در سطح یک درصد معنی‌دار است ($\gamma = .25, t = 4.70$) و باعث می‌شود فرضیه شماره ۶ این پژوهش تأیید شود. در نهایت، ضرایب مسیر استاندارد شده بین ارتباطات اجتماعی و اشتغال‌پذیری برابر ۰/۲- است ($\gamma = -0.2, t = -7.33$) و در نتیجه فرضیه شماره ۷ پژوهش رد می‌شود. نتایج نشان می‌دهد که مقدار ضریب تبیین (R^2) اشتغال‌پذیری برابر با ۰/۵۲ است، بدین معنی که ۵۲ درصد از تغییرات واریانس اشتغال‌پذیری

دانشجویان رشته‌های کشاورزی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران توسط ابعاد سرمایه اجتماعی شامل ارزش‌های اجتماعی، اعتماد اجتماعی، عضویت در شبکه‌های اجتماعی، انسجام اجتماعی، مشارکت اجتماعی، تبادل دانش و ارتباطات اجتماعی تبیین می‌شود. بنابراین، مدل مفهومی پژوهش در بین دانشجویان رشته‌های کشاورزی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران کشور تأیید می‌شود.

جدول ۲: خلاصه اطلاعات مدل ساختاری پژوهش

شماره فرضیه مربوطه	متغیرهای مستقل	متغیر وابسته	ضریب استاندارد شده	خطای استاندارد	t	رد/پذیرش فرضیه پژوهش	R2
۱	ارزش‌های اجتماعی	اشغال‌پذیری	۰/۳۱	۰/۰۴۸	۶/۳۵	پذیرش	۰/۵۲
۲	اعتماد اجتماعی		-۰/۱۱	۰/۰۵۳	-۲/۱۳	رد	
۳	عضویت در شبکه‌های اجتماعی		۰/۳۸	۰/۰۲۶	۱۴/۳۴	پذیرش	
۴	انسجام اجتماعی		۰/۱۰	۰/۰۵۰	۲/۰۹	پذیرش	
۵	مشارکت اجتماعی		۰/۱۳	۰/۰۴۵	۲/۹۵	پذیرش	
۶	تبادل دانش		۰/۲۵	۰/۰۵۴	۴/۷۰	پذیرش	
۷	ارتباطات اجتماعی		-۰/۲۰	۰/۰۲۷	-۷/۳۳	رد	

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به اهمیت اشتغال‌پذیری دانشجویان در شرایط کنونی و تأثیر سرمایه اجتماعی در تسهیل اشتغال‌پذیری دانشجویان، به‌ویژه در نظام آموزشی عالی کشاورزی ایران که برنامه مدون خاصی برای اشتغال‌پذیری دانشجویان ندارد و همچنین خلاء کارهای تجربی در این زمینه، این پژوهش صورت گرفت. هدف اصلی این پژوهش دربرگیرنده بررسی تأثیر ابعاد هفت‌گانه سرمایه اجتماعی (شامل ارزش‌های اجتماعی، اعتماد اجتماعی، عضویت در شبکه‌های اجتماعی، انسجام اجتماعی، مشارکت اجتماعی، تبادل دانش و ارتباطات اجتماعی) بر اشتغال‌پذیری دانشجویان بود. مؤلفه‌های اشتغال‌پذیری در این پژوهش بر اساس مدل اشتغال‌پذیری Pool & Sewell (2007) انتخاب شد.

بر طبق یافته‌های توصیفی، سطح اشتغال‌پذیری دانشجویان پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران، در حد متوسط بود. مطالعه Alibaygi et al (2013) نیز اشتغال‌پذیری پنداشته و همچنین مهارت‌عمومی دانشجویان دانشگاه‌های غرب کشور را در

سطح متوسطی اندازه‌گیری کرده بودند. همچنین نتایج نشان داد که سرمایه اجتماعی بر میزان اشتغال‌پذیری مؤثر است. این یافته با پژوهش‌هایی که نشان داده‌اند سرمایه اجتماعی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان مرتبط است از جمله (Anne-Marie, 2009; Shiri et al., 2013) هماهنگ است. از سوی دیگر یافته‌ها نشان داد که همه ابعاد سرمایه اجتماعی اثر معنی‌داری بر اشتغال‌پذیری دانشجویان مورد مطالعه دارند. تأثیر همه ابعاد سرمایه اجتماعی، به جز دو بعد اعتماد و ارتباطات اجتماعی مثبت بوده است. عضویت در شبکه‌های اجتماعی بالاترین ضریب (۰/۳۸) را دارد به این معنی که نسبت به دیگر مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بیشترین تأثیر را بر اشتغال‌پذیری دارد. این مسأله با توجه به ادبیات اشتغال‌پذیری (Fugate et al., 2004; Smith, 2010)؛ چنان که استدلال شد، قابل پیش‌بینی بود. علت این مسأله از چند بعد قابل بررسی است. نخست اگر چه به اعتقاد (Smith, 2010) شبکه‌های اجتماعی بیشتر در یافتن شغل مؤثرند تا افزایش دانش و مهارت‌های مرتبط با اشتغال‌پذیری (آن چه در این پژوهش به عنوان

مشارکت اجتماعی از نظر ضریب مسیر (۰/۱۳) رتبه پنجم را در بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی دارد و در بین مؤلفه‌هایی که تأثیر مثبت بر آن دارند، رتبه چهارم را داراست. در اینجا بایستی توجه داشت که مشارکت اجتماعی از دو جهت ممکن است باعث افزایش اشتغال‌پذیری دانشجویان شود. نخست اینکه ممکن است افراد در طی مشارکت‌های اجتماعی از طریق افزایش تجربه و یا مهارت عمومی، اشتغال‌پذیرتر شوند و دوم اینکه مشارکت اجتماعی افراد اغلب در شبکه‌های اجتماعی صورت می‌گیرد که تأثیر و مزایای آن پیش از این توضیح داده شد.

اعتماد اجتماعی با ضریب مسیر ۰/۱۱- رتبه ششم را در بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی داراست. ضریب این مؤلفه منفی است که به معنی تأثیر منفی اعتماد اجتماعی دانشجویان بر اشتغال‌پذیری آنان است و افرادی که سطح اجتماعی آنان بالاتر است سطوح پایین‌تری از اشتغال‌پذیری را تجربه نموده‌اند. به نظر می‌رسد این موضوع به این دلیل است که افراد با اعتماد اجتماعی بالاتر عموماً در راه حل‌های نوآورانه و همچنین معرفی ویژگی‌های منحصربه‌فرد خود ضعیف‌تر بوده‌اند. به این معنا که اعتماد اجتماعی بالاتر سبب تأکید بیشتر بر مرجعیت و پایگاه دیگران شده است تا توانمندی خود. انسجام اجتماعی با ضریب ۰/۱۰ کم‌ترین تأثیر را در بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر اشتغال‌پذیری دانشجویان دارد. افرادی که احساس انسجام بیشتری با دانشجویان، دوستان و هم‌کلاسی‌های خود دارند، زمینه بیشتری برای تبادل دانش و اطلاعات با هم دیگر دارند. به عبارت دیگر احساس انسجام و یگانگی بیشتر با جامعه درونی دانشگاه باعث عضویت بیشتر دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی و یا مشارکت اجتماعی بیشتر آنان شده و به این ترتیب احتمال افزایش تجربه، دانش و مهارت‌های مرتبط با اشتغال‌پذیری، بیشتر خواهد شد. از این‌رو، با توجه به نتایج حاصل از پژوهش حاضر، پیشنهادها زیر در جهت افزایش اشتغال‌پذیری دانشجویان رشته‌های کشاورزی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران ارائه می‌شود. با توجه به تأثیر چشم‌گیر سرمایه اجتماعی بر اشتغال‌پذیری دانشجویان مورد مطالعه، توجه به این مسأله در پردیس

اشتغال‌پذیری در نظر گرفته شده است؛ اما بایستی توجه داشت که عضویت در برخی شبکه‌های اجتماعی مانند تشکلهای دانشجویی، زمینه رشد برخی مهارت‌های عمومی در دانشجویان مانند کارگروهی، رهبری و مدیریت را ایجاد کرده یا تقویت می‌کند. ضمن اینکه برخی شبکه‌های اجتماعی صنفی مانند نظام مهندسی ممکن است آگاهی‌های دانشجویان را نسبت به شرایط اشتغال و مهارت‌ها، دانش یا ویژگی‌های مرتبط با آن بالا ببرد و به عنوان یک محرک و هدایت‌گر برای افزایش این موارد و به عبارت دیگر اشتغال‌پذیری دانشجویان عمل کند.

ارزش اجتماعی، یعنی احساس ارزشمندی فرد در اجتماع، مؤلفه‌ای است که با ضریب ۰/۳۱، رتبه دوم را از نظر تأثیر بر اشتغال‌پذیری دانشجویان در بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی دارد. به این ترتیب پنداشت دانشجویان از ارزشی که در دانشگاه و جامعه دارند، احتمالاً از طریق ایجاد انگیزه در آنان باعث افزایش دانش و مهارت‌های اشتغال‌پذیری آنان می‌شود.

تبادل دانش، مؤلفه‌ای است که با ضریب ۰/۲۵ رتبه سوم را از نظر تأثیر بر اشتغال‌پذیری دارد. تبادل دانش دانشجویان با دیگران چنان که پیش از این استدلال شد از طریق افزایش آگاهی آنان نسبت به محیط کار و دانش و مهارت‌های مورد نیاز برای آن باعث افزایش اشتغال‌پذیری دانشجویان می‌شود.

ارتباطات اجتماعی مؤلفه‌ای است که از نظر قدر مطلق ضریب مسیر (۰/۲۰-) رتبه چهارم را از نظر تأثیر بر اشتغال‌پذیری دارد اما این ضریب منفی است که به این معنی است که ارتباطات اجتماعی دانشجویان تأثیری منفی بر اشتغال‌پذیری آنان دارد. علیرغم اهمیت ارتباطات اجتماعی در افزایش اشتغال‌پذیری دانشجویان، چنان که در مقدمه مقاله توضیح داده شد، به نظر می‌رسد ارتباطات اجتماعی دانشجویان مورد مطالعه در راستای افزایش اشتغال‌پذیری آنان نبوده است. به عبارت دقیق‌تر باید گفت که صرف ارتباطات اجتماعی و یا به سخن دیگر همه انواع ارتباطات اجتماعی باعث افزایش اشتغال‌پذیری نخواهد شد؛ بلکه ارتباطات اجتماعی هدف‌مند و در راستای اشتغال، چنین تأثیری خواهد داشت.

زمینه آن در سطح پردیس کشاورزی و منابع طبیعی می‌تواند نقش مثبتی در اشتغال‌پذیری دانشجویان داشته باشد. توجه به نظرات دانشجویان، برگزاری جلسات منظم مسئولین با دانشجویان، نظام پیشنهادها و اهمیت دادن بیشتر به تشکلهای دانشجویی و واگذاری برخی امور به آنان، می‌تواند باعث افزایش روحیه مشارکت در دانشجویان گردد.

با توجه به نتایج حاصل از پژوهش، بایستی تلاش شود که ارتباطات اجتماعی دانشجویان به سوی ارتباطات اجتماعی مؤثر در اشتغال‌پذیری هدایت شود. بدیهی است افزایش ارتباطات با دانش‌آموختگان موفق، کارفرمایان بالقوه و به طور کلی جامعه کشاورزی با توجه ویژه به بخش‌های نوظهور در اقتصاد کشاورزی مانند بخش‌های خدماتی کشاورزی از جمله شرکت‌های خدمات مشاوره کشاورزی و همچنین نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی به عنوان تشکلی صنعتی، می‌تواند سبب افزایش اشتغال‌پذیری دانشجویان گردد.

کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران و گروه‌های آموزشی آن اهمیت بسیاری دارد. با توجه به اینکه عضویت در شبکه‌های اجتماعی بیشترین تأثیر را بر اشتغال‌پذیری دانشجویان دارد بایستی توجه لازم به تشکلهای دانشجویی و فعالیت فوق‌برنامه صورت گیرد. بدیهی است افزایش جهت‌گیری چنین تشکلهایی در راستای اشتغال باعث خواهد شد که تأثیر این شبکه‌های اجتماعی بر اشتغال‌پذیری به مراتب بیشتر شود.

احساس ارزشمندی دانشجویان در دانشگاه، ارتباط مثبتی با اشتغال‌پذیری آنان داشت بنابراین مسئولان و مدیران دانشکده‌ها و گروه‌های آموزشی می‌توانند از این طریق باعث انگیزش بیشتر دانشجویان به منظور افزایش اشتغال‌پذیری ایشان شوند. این احساس ارزشمندی از طریق ارتباط با دانشجویان و افزایش مشارکت آنان در برنامه‌ریزی و اجرای امور قابل تقویت است. به نظر می‌رسد در این زمینه نیز، تشکلهای دانشجویی می‌توانند نقشی کلیدی داشته باشند.

با توجه به تأثیر مثبت مشارکت اجتماعی دانشجویان بر اشتغال‌پذیری آنان، افزایش روحیه مشارکت و ایجاد

REFERENCES

- Rothwell, A., Jewell, S., & Hardie, M. (2009). Self-perceived employability: Investigating the responses of post-graduate students. *Journal of Vocational Behavior*, 75(2), 152-161.
- Alibaygi, A. H., Barani, S., Karami, E., & Pouya, M. (2013). Employability Determinants of Senior Agricultural Students in Iran. *Journal of Agricultural Science and Technology*, 15(4), 673-683.
- Alibaygi, A.H. & Barani, Sh. (2012), Analysis of Generic Competencies Required for University Graduates: Perceptions of Agricultural Engineers and Managers (Kermanshah Province), *Iranian journal of Agricultural economic and development research*, 43 (1). pp 99-111, Retrieved May 10 2013, from http://ijaedr.ut.ac.ir/article_30449_4617.html. (In Farsi).
- Anderson, J.C. & Gerbing, D.W. (1988). Structural equation modeling in practice: A review and recommended two-step approach. *Psychological Bulletin*, 103, 411-423.
- Anne-Marie, N. (2009). Modeling the effects of diversity experiences and multiple capitals on Latina/o colleges students academic self-confidence. *Journal of Hispanic higher educational*, 8(2): 179- 196.
- Baker, W. E. (2000). *Achieving success through social capital: Tapping the hidden resources in your personal and business networks*, (1st Ed.). San Francisco: Jossey-Bass. (Translated into Persian by Alvani, S.M & Rabiei, M.R). (In Farsi).
- Bankston, C. L. (2004). Social capital, cultural values, immigration, and academic achievement: The host country context and contradictory consequences. *Sociology of Education*, 176-179.
- Cai, Y. (2013). Graduate employability: a conceptual framework for understanding employers' perceptions. *Higher Education*, 65(4), 457-469.
- Crossman, J. E., & Clarke, M. (2010). International experience and graduate employability: stakeholder perceptions on the connection. *Higher Education*, 59(5), 599-613.
- Eng, S. (2009). Social capital and academic achievement among children in Cambodia: A close look at family. Ph.D. thesis, Texas Tech University.

11. Etcheverry, E., Clifton, R. A., & Roberts, L. W. (2001). Social Capital and Educational Attainment: A Study of Undergraduates in a Faculty of Education. *Alberta Journal of Educational Research*, 47(1), 24-39.
12. Field, J. (2003). Civic engagement and lifelong learning: Survey findings on social capital and attitudes towards learning. *Studies in the Education of Adults*, 35(2), 142-156.
13. Fugate, M., Kinicki, A. J., & Ashforth, B. E. (2004). Employability: A psycho-social construct, its dimensions, and applications. *Journal of Vocational behavior*, 65(1), 14-38.
14. Goddard, R. D. (2003). Relational networks, social trust, and norms: A social capital perspective on students' chances of academic success. *Educational evaluation and policy analysis*, 25(1), 59-74.
15. Hillage, J., Education, G. B. D. f., Employment, & Pollard, E. (1998). Employability: developing a framework for policy analysis. [Suffolk]: [Department for Education and Employment].
16. Hosseini, M., Kalantari, K and Eskandari, F. (2008). The role of Iranian higher education system on entrepreneurial success of its graduates: some policy implications for entrepreneurship education. *American Eurasian Journal*: 3(3), 394-402.
17. Kawachi, I. (2001). Social capital for health and human development. *Development*, 44(1), 31-35.
18. Khosravipour, B., Soleimanpour, M. (2011), explaining the role of personal characteristics affecting the employment of higher education female graduates (Case study: Agriculture and Natural Resources University of Ramin-Ahvaz). *Wemon in development and policy*, 8 (4), pp 203- 220, Retrieved June 12 2013, from http://jwdp.ut.ac.ir/article_21862_4269.html. (In Farsi).
19. Kim, D. H., & Schneider, B. (2005). Social capital in action: Alignment of parental support in adolescents' transition to postsecondary education. *Social Forces*, 84(2), 1181-1206.
20. Maclean, R., & Ordonez, V. (2007). Work, skills development for employability and education for sustainable development. *Educational Research for Policy and Practice*, 6(2), 123-140.
21. Mirshekari, A. (2006). The role of higher education on entrepreneurship development in agriculture. Tehran: *National Conference on Agricultural Education*. November, 2006. (In Farsi)
22. Nomi Khaljani, S., Zamani g., Bakhshi Jahromi, A. (2011). *The first national conference on education at 1404*. Tehran. (In Farsi).
23. Pillai, S., Khan, M. H., Ibrahim, I. S., & Raphael, S. (2012). Enhancing employability through industrial training in the Malaysian context. *Higher Education*, 63(2), 187-204.
24. Pool, L. D., & Sewell, P. (2007). The key to employability: developing a practical model of graduate employability. *Education+ Training*, 49(4), 277-289.
25. Prado, J. M. (2008). Comparing educational trajectories of two Chinese students and one Latina student, a social capital approach. *The High School Journal*, 92(2), 14-27.
26. Puente, E., & Torrella, J. (2003). Social capital as a managerial phenomenon. *Final Research Project in Degree of Industrial Engineering, Tampere University of Technology, Finland*
27. Putnam, R. D. (1995). Bowling alone: America's declining social capital. *Journal of Democracy*, 6, 68.
28. Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon and Schuster.
29. Schlee, B. M., Mullis, A. K., & Shriner, M. (2009). Parents social and resource capital: Predictors of academic achievement during early childhood. *Children and Youth Services Review*, 31(2), 227-234.
30. Sewell, P & Pool, L. D. (2010a). The UCLan – CareerEDGE Employability Development Profile. Retrieved March 9 2013, from https://www.uclan.ac.uk/students/employability/futures/assets/media/CareerEdge_EDP_and_Action_Plan.doc
31. Sewell, P., & Pool, L. D. (2010b). Moving from conceptual ambiguity to operational clarity: employability, enterprise and entrepreneurship in higher education. *Education+ Training*, 52(1), 89-94.
32. Shahbazi, E. & Ali-beigi, A. (2006). The Required Competencies of Agricultural Graduates for Entering Job Market. *Iranian Agricultural Extension and Education Journal*, 2 (1), pp 15-24.
33. Sharepour, M. (2005). Social capital and education. In proceeding of Professor Kardan memorial. Tehran. Samt publication. (In Farsi)
34. Shiri, N., Gholami, H., Arabi, R. and mirakzadeh, A. A. (2013), Role of Social Capital in Agricultural Students' Academic Achievement: a case from Iran, *journal of Educational Sciences & Psychology*, III (1), Retrieved June 12 2009, from http://jesp.upg-ploiesti.ro/index.php?option=com_phocadownload&view=file&id=390:role-of-social-capital-in-agricultural-students-academic-achievement-a-case-from-iran&Itemid=16
35. Smith, V. (2010). Review article: Enhancing employability: Human, cultural, and social capital in an era of turbulent unpredictability. *Human Relations*, 63(2), 279-300.

36. Tramonte, L., & Willms, J. D. (2010). Cultural capital and its effects on education outcomes. *Economics of Education Review*, 29(2), 200-213.
37. Wallace, I. (1997). Agricultural education at the crossroads: present dilemmas and possible options for the future in sub-Saharan Africa. *International journal of educational development*, 17(1), 27-39.
38. Watts, A. G. (2006). *Career development learning and employability*. Heslington: Higher Education Academy.
39. Yaghobi, J., Salmanzadeh, S., Safa, L., & Khoshnodifard, Z. (2006). Problems of agricultural higher education in Iran and guidelines to improve the final year agricultural students: (Case study university of Zanjan). Tehran: *National Conference on Agricultural Education*, November, 2006. (In Farsi)
40. Zamani, Gh. H. & Azizi, T. (2006). Executive Administrators' Perceptions towards Agricultural Graduates Employment. *Iranian Agricultural Extension and Education Journal*, 2(2), pp 73-86. (In Farsi).